

Avizul Comitetului Economic și Social European privind sporirea eficienței politicii energetice a Uniunii Europene în favoarea IMM-urilor și în special a microîntreprinderilor (aviz din proprie inițiativă)

(2011/C 44/19)

Raportor: **dl DAVOUST**

La 16 iulie 2009, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul său de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Sporirea eficienței politicii energetice a Uniunii Europene în favoarea IMM-urilor și în special a microîntreprinderilor.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 1 iunie 2010.

În cea de-a 464-a sesiune plenară, care a avut loc la 14 și 15 iulie 2010 (ședința din 14 iulie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 157 de voturi pentru și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări Următoarele măsuri sunt necesare:

1.1 la nivelul Uniunii Europene:

- adoptarea unei abordări de tipul „Think small first” („Să gândim mai întâi la scară mică”) în domeniul politicii energetice, asigurând participarea organizațiilor întreprinderilor mici și ale microîntreprinderilor la procesul legislativ și analize de impact chiar și în cazul celor mai mici întreprinderi, prin favorizarea demersului sectorial;
- instituirea – împreună cu organizațiile IMM-urilor – a unui forum de dialog permanent în legătură cu impactul pe care politica energetică a UE îl are asupra întreprinderilor, în special asupra celor mai mici;
- stabilirea – împreună cu organizațiile întreprinderilor respective – a măsurilor pe care programele europene trebuie să le ia în considerare pentru a permite acestor întreprinderi să se adapteze mai bine orientărilor Uniunii Europene;
- analizarea impactului pe care îl au programele de eficiențizare ecologică asupra diverselor categorii de IMM-uri și difuzarea unui ghid al celor mai bune practici;
- simplificarea modalităților de acces și de utilizare a programelor existente ale Uniunii Europene în domeniul eficienței energetice pentru IMM-uri;
- adoptarea unui plan de sprijinire a inovațiilor ecoenergetice și crearea unui instrument financiar de promovare a inovațiilor, adaptat nevoilor întreprinderilor mici și ale microîntreprinderilor;
- crearea unui cadru de promovare a prezenței și activității societăților de servicii energetice (*Energy Service Company* – ESCO) la nivel național, în favoarea întreprinderilor mici;

— simplificarea accesului micilor întreprinderi la fondurile structurale, mai ales prin intermediul organizațiilor acestora;

— crearea unui cadru favorabil diseminării microgenerării în statele membre.

1.2 la nivelul statelor membre:

- instituirea unui forum național de dialog cu organizațiile IMM-urilor;
- elaborarea unor programe de formare și de informare, prin campanii sectoriale și ghișee unice, situate cu precădere în cadrul organizațiilor intermediare ale întreprinderilor respective;
- promovarea finanțării investițiilor, reducerea costurilor de asigurare și crearea unor stimulente fiscale;
- crearea unor sinergii financiare UE-state membre-organizații de întreprinderi, pentru promovarea introducerii unor forme diverse de ajutorare a întreprinderilor mici;
- angajarea, în cadrul organizațiilor intermediare, a unor consilieri pe probleme de mediu și de energie, precum și instituirea unor servicii independente de diagnoză și de consiliere în domeniul energiei.

1.3 la nivelul regiunilor:

- includerea printre prioritățile programelor regionale a componentelor de îndrumare, formare și consiliere pe probleme de energie, a promovării inovării și a finanțării investițiilor;
- sprijinirea prin fonduri structurale a microgenerării.

2. Introducere

2.1 Contextul avizului

2.1.1 Uniunea Europeană a pus în aplicare o politică de promovare a eficienței energetice, care este chiar una dintre componentele strategiei UE 2020 și al cărei principal impact asupra IMM-urilor este modificarea în profunzime a accesului lor la energie și utilizarea rațională a acesteia în întreprinderi. Până în prezent, lucrările Uniunii Europene cu privire la eficiența energetică nu au luat în considerare în mod explicit situația întreprinderilor mici și a microîntreprinderilor iar impactul asupra acestor întreprinderi nu este cunoscut.

2.1.2 În acest context, trebuie reamintit că, în Avizul său privind promovarea politicilor și programelor privind eficiența energetică la nivelul utilizatorilor finali, din 1 octombrie 2009 ⁽¹⁾, CESE a recomandat intensificarea eforturilor de atragere sistematică a utilizatorilor finali, în special a micilor întreprinderi, în ce privește, mai ales: 1) consolidarea aspectului sectorial al politicilor Uniunii Europene, 2) simplificarea programelor europene privind energia, 3) analiza impactului politicilor de eficiență energetică asupra utilizatorilor finali, în special asupra IMM-urilor, și cuantificarea rezultatelor acestora, 4) înființarea, la nivel european, a unui grup de experți și a unei rețele de organisme independente în domeniul eficienței energetice, destinate utilizatorilor finali, în special IMM-uri și întreprinderi artisanale.

2.2 Obiectul avizului

2.2.1 CESE consideră esențial ca această temă să facă obiectul unui demers de tip *Small Business Act* și să se conformeze principiului „*Think small first*”, ca bază a reflecției și a elaborării politicilor și programelor Uniunii Europene. Avizul se apleacă asupra efectelor pe care politica energetică a Uniunii Europene le are asupra întreprinderilor mici și microîntreprinderilor, care reprezintă 92 % din întreprinderile UE ⁽²⁾.

2.3 Cadrul și limitele avizului

2.3.1 Avizul CESE urmărește să ofere elementele de bază pentru a încuraja autoritățile europene să ia în considerare IMM-urile și, în special, întreprinderile mici și microîntreprinderile în elaborarea viitoarelor politici ale Uniunii Europene. Avizul nu va aborda chestiunea ecologizării locurilor de muncă, însă va ține seama de măsurile de îndrumare a salariaților în contextul adaptării întreprinderilor la prioritățile politicii energetice.

3. Observații generale

3.1 Impactul general al politicii energetice asupra întreprinderilor mici

CESE subliniază că obiectivele politicii energetice a UE pot reprezenta oportunități importante pentru dezvoltarea

anumitor tipuri de IMM-uri și, ca atare, pentru crearea unor noi locuri de muncă. În acest sens, din punctul de vedere al politicii energetice, întreprinderile mici și microîntreprinderile cunosc patru situații diferite:

3.1.1 **Utilizatori de energie:** cele mai multe întreprinderi mici și microîntreprinderi se confruntă cu patru probleme: 1) nu conștientizează încă avantajele unei utilizări mai raționale a energiei, 2) nu sunt conștiente de impactul pe care măsurile de economisire a energiei îl pot avea asupra propriei activități și asupra mâinii lor de lucru, 3) nu știu pentru ce să opteze și nici cu ce resurse umane să concretizeze opțiunea aleasă, 3) nu dispun de resurse financiare pentru propriile investiții în energie ecologică care, în plus, pot fi amortizate doar într-un timp prea îndelungat.

3.1.1.1 Acest deficit de informare este datorat mai ales faptului că, din cauza dimensiunilor mici, nu dispun de personal specializat pe probleme energetice și de mediu.

3.1.1.2 Problema amortizării investițiilor: investițiile destinate reducerii consumului de energie pot reprezenta sume foarte ridicate sau rata amortizării poate fi foarte scăzută pe termen scurt. În cele mai multe din cazuri, costul nu va putea fi transferat asupra activității de producție sau a serviciilor, iar economiile de energie realizate nu vor putea compensa investițiile decât pe termen foarte lung.

Adesea, această amortizare a investițiilor are loc după cel puțin 5 ani, ceea ce reprezintă un obstacol pentru întreprinderile mici.

3.1.2 **Întreprinderile care instalează** produse și sisteme sau oferă mentenanță pentru îmbunătățirea utilizării energiei joacă un rol de popularizare a tehnicilor ecoenergetice în rândul consumatorilor. Este vorba mai ales de:

3.1.2.1 **Activitățile din domeniul construcțiilor,** cuprinzând implementarea sistemelor ecologice de construcții, utilizarea produselor ecoenergetice sau instalarea sistemelor energetice regenerabile: întreprinderile mici care instalează produse inovatoare se confruntă cu reticențele societăților de asigurare în a acorda garanțiile necesare (cum ar fi garanțiile decenale) sub pretextul că stabilitatea și eficiența produsului în timp nu sunt dovedite. Aceste reticențe împiedică implementarea tehnologiilor ecologice în rândul consumatorilor.

CESE propune: 1) elaborarea unor programe de formare a specialiștilor din construcții cu privire la noile tehnici ecologice de construcție, la noile materiale ecologice și la noile abordări de evaluare a performanței energetice a clădirilor, 2) reducerea costurilor de asigurare, prin implementarea la nivelul Uniunii Europene a unui instrument financiar sau de alt tip, care să determine scăderea costului riscului asumat de asigurări.

⁽¹⁾ JO C 318, 23.12.2009, p. 39.

⁽²⁾ În 2007, din totalul de mai bine de 20,104 milioane de întreprinderi ale UE 27, 18,16 milioane erau microîntreprinderi (cu mai puțin de 10 angajați), 1,49 milioane erau întreprinderi mici (10-25 de angajați), 303 400 erau întreprinderi mijlocii (26-250 de angajați), iar 159 000 erau mari întreprinderi, cu mai mult de 250 de angajați. Microîntreprinderile reprezintă 30 % din totalul locurilor de muncă, întreprinderile mici – 21 %, cele mijlocii – 17 %, iar cele mari – 33 %. Sursă: EIM Business & Policy Research, EUROSTAT.

3.1.2.2 Activitățile serviciilor de instalare și întreținere a aparatelor care reduc consumul de energie al particularilor și întreprinderilor.

IMM-urile din acest domeniu se confruntă cu concurența directă a marilor producători de energie, care intervin pe întregul teritoriu național prin intermediul structurilor create și controlate direct de aceștia, astfel încât, dat fiind că sunt în întregime dependente de aceste mari grupuri, sunt mai degrabă interesate de vânzarea unor pachete energetice clasice decât de îmbunătățirea eficienței energetice a propriilor clienți.

CESE: 1) consideră că autoritățile europene și naționale trebuie să monitorizeze această piață, pentru a asigura transparența deplină și a evita situațiile de abuz de poziție dominantă și 2) solicită elaborarea unor programe de formare pentru IMM-uri, în vederea consolidării rolului acestora de motivare și consiliere pentru particulari și întreprinderi.

3.1.3 ***Dat fiind că micile întreprinderi concep și fabrică produse destinate economisirii energiei***, ele sunt inovatoare mai ales în domeniul materialelor și echipamentelor durabile.

3.1.3.1 În realitate, micile întreprinderi inovatoare se confruntă cu numeroase dificultăți în momentul creării, brevetării (brevet european?) și introducerii pe piață a unui produs. Ele trebuie să facă față adesea unor situații de cvasimonopol, impuse de marile grupuri sau de laboratoarele industriale mari, și unor sisteme de certificare din ce în ce mai complexe, care le blochează inovațiile, astfel încât acestea nu mai au, de fapt, acces pe piață.

3.1.3.2 CESE consideră că trebuie luate următoarele măsuri:

- elaborarea unui program al Uniunii Europene, după modelul programului american SBIRE, destinat asistenței acordate organizațiilor intermediare reprezentative ale micilor întreprinderi ⁽³⁾ în vederea detectării inovațiilor ecoenergetice, sprijinirii realizării, certificării și brevetării acestora, precum și facilitării introducerii lor pe piață;
- crearea unui instrument financiar suplă și ușor accesibil, pentru sprijinirea – prin împrumuturi fără dobândă sau cu dobândă mică – a inovațiilor în domeniul materialelor și echipamentelor durabile;
- implementarea unor proceduri tehnice simplificate, neutre și accesibile de standardizare și certificare a inovațiilor ecoenergetice ale micilor întreprinderi, având grijă ca standardizarea și certificarea să nu fie folosite ca obstacole în calea introducerii pe piețele eficienței energetice. Acest lucru ar putea fi evitat prin instituirea unei analize de impact pentru orice standard european armonizat de natură tehnică, înainte de adoptarea sa definitivă.

⁽³⁾ În funcție de fiecare stat membru, organizațiile intermediare reprezentative ale întreprinderilor mici sunt, printre altele, Camerele de meserii și artizanat, Camerele de comerț, organizațiile sectoriale de ramură, asociațiile de întreprinderi. Recunoscute de autoritățile publice pentru reprezentativitate, acestea acționează în favoarea tuturor întreprinderilor din regiunea respectivă și desfășoară acțiuni coordonate și colective în interesul acestora.

3.1.4 Micile întreprinderi producătoare de energie: cazul microgenerării

3.1.4.1 Reprezentând o soluție subestimată, dar care se dezvoltă în numeroase state membre, microgenerarea sau generarea energiei de către întreprinderi este o metodă alternativă. Centrala energetică poate fi alimentată la nivel local, din surse regenerabile. Potrivită mai ales întreprinderilor mici, această tehnică utilizează energia în mod mai rațional, astfel încât: 1) se reduc cheltuielile generale, 2) se asigură alimentarea cu energie chiar în caz de întreruperi, 3) crește nivelul producției de energie în interiorul UE, 4) se combat schimbările climatice, 5) se promovează crearea locurilor de muncă la nivel local.

3.1.4.2 CESE solicită Comisiei să stabilească un cadru legislativ și operațional propice diseminării acestui sistem, încurajând statele membre să elimine diversele tipuri de obstacole din calea dezvoltării acestuia. Comisia ar trebui în special: 1) să analizeze situația existentă și să difuzeze cele mai bune practici și 2) să introducă microgenerarea și dezvoltarea acesteia printre măsurile care pot fi finanțate prin fonduri structurale și prin diversele fonduri de dezvoltare rurală.

4. Observații speciale

4.1 Absența unui forum permanent de dialog între instituțiile europene și organizațiile reprezentative ale diverselor categorii de IMM-uri

4.1.1 CESE salută realizarea, prin grija Comisiei Europene, a unui dialog cu reprezentanții IMM-urilor. Cu toate acestea, nu există în prezent o abordare strategică structurată care să se adreseze întreprinderilor mici și microîntreprinderilor ⁽⁴⁾. Această lacună are trei efecte negative:

- nu se poate ști dacă inițiativele existente și cele viitoare sunt adaptate întreprinderilor mici;
- nivelul de implementare a acestor inițiative nu este cunoscut, putând fi aflat cu greu în condițiile abordării politice globale din prezent, care suferă de necunoașterea situațiilor concrete;
- deși numeroase state membre au lansat acțiuni comune cu organizațiile întreprinderilor, măsurile întreprinse nu sunt cunoscute, ceea ce împiedică valorificarea bunelor practici și a experiențelor reușite sau a învățămintelor trase din eșecuri.

⁽⁴⁾ Consiliul European din 23 și 24 martie 2006 a cerut să se țină seama de diferitele tipuri de IMM-uri și să se acorde prioritate întreprinderilor mici, aplicându-se principiul „think small first” ca leitmotiv pentru orice legislație a Uniunii Europene sau națională.

4.1.2 CESE nu contestă utilitatea organizațiilor care grupează mai multe întreprinderi, dar acestea nu pot înlocui în niciun caz experiența organizațiilor intermediare generale, cum sunt Camerele de meserii, Camerele de comerț și organizațiile sectoriale de ramură, care intervin pe lângă întreprinderi, oferind fiecăreia îndrumare adaptată. Comisia va trebui să-și definească prioritățile împreună mai ales cu aceste organizații.

4.1.3 Abordarea „de sus în jos”, prea generală la nivelul Uniunii Europene, va duce la decizii inaplicabile. CESE recomandă o nouă cultură a cooperării, cu o abordare „de jos în sus”, conform SBAE (*Small Business Act pentru Europa*). Una din măsurile care trebuie luate cât mai urgent este crearea, la nivelul Uniunii Europene și în statele membre, a unui astfel de forum de dialog între instituții și organizațiile întreprinderilor, în special ale întreprinderilor mici și ale microîntreprinderilor.

4.2 Absența informațiilor privind impactul programelor europene asupra întreprinderilor celor mai mici

4.2.1 Mai multe programe ale Uniunii Europene sunt destinate eficienței energetice a IMM-urilor în general. CESE constată că impactul acestor programe asupra întreprinderilor mici și a microîntreprinderilor nu este cunoscut și că niciun studiu european nu precizează în ce măsură acestea au beneficiat de ele. Acest lucru este regretabil: pe de o parte, cele mai bune practici nu sunt cunoscute, nefiind posibilă redactarea unor ghiduri de bune practici, iar pe de altă parte, Comisia nu poate propune din această pricină programe și acțiuni adaptate realităților întreprinderilor mici.

4.2.2 CESE cere Comisiei: 1) să realizeze în cel mai scurt timp o analiză independentă a impactului programelor asupra IMM-urilor și mai ales asupra întreprinderilor mici și microîntreprinderilor, cu o analiză a problemelor întâmpinate și 2) să redacteze un ghid al celor mai bune practici.

4.3 Rolul fundamental al autorităților locale și regionale

4.3.1 Combaterea schimbărilor climatice și gestionarea consumului de energie trebuie să devină una din marile priorități ale viitoarei politici de coeziune teritorială. Autoritățile locale și regionale contribuie în mod fundamental la elaborarea planurilor climatice regionale și locale, sprijinind activ inovația, inclusiv în ce privește economisirea energiei, sub formă de clustere regionale, poluri de inovare și centre de resurse, destinate mai ales celor mai mici întreprinderi.

4.3.2 Cu toate acestea, autoritățile administrative și autoritățile locale și regionale apreciază în mod greșit constrângerile și nevoile diverselor categorii de IMM-uri.

CESE solicită factorilor de decizie de la nivel regional și local să realizeze sau să îmbunătățească consultarea cu partenerii lor economici și sociali din teritoriu, pe probleme de eficiență energetică și să aloce cu prioritate sume din fondurile structurale unor măsuri destinate gestionării energiei, în special în cadrul celor mai mici întreprinderi. Una din prioritățile FEDER ar

trebui să fie informarea și formarea micilor întreprinzători și a salariaților acestora, furnizarea sau îmbunătățirea serviciilor de îndrumare și de consiliere de către organizațiile intermediare și sectoriale ale întreprinderilor, asigurarea unor surse de finanțare ușor accesibile și sprijinirea individuală sau colectivă a tuturor formelor de inovare.

4.3.3 Cu toate acestea, CESE este preocupat de impactul foarte slab al fondurilor structurale asupra micilor întreprinderi (abia 1-2 % în unele regiuni), în special din cauza cerințelor administrative și financiare inadecvate. Se pare că modul actual de gestionare a fondurilor structurale nu le va permite să beneficieze cum ar trebui de acestea. CESE cere instituțiilor Uniunii Europene și statelor membre să stabilească simplificările necesare, împreună cu organizațiile IMM-urilor și, mai ales, cu cele ale întreprinderilor mici și ale microîntreprinderilor.

4.4 Dificultăți în mobilizarea fondurilor pentru finanțarea investițiilor

4.4.1 Cele mai multe dintre IMM-uri se confruntă cu serioase probleme de finanțare a propriilor investiții în utilizarea mai rațională a energiei și în producția responsabilă din punct de vedere ecologic. În momentul actual, băncile nu sunt încă favorabile finanțării unor astfel de proiecte, din cauza nivelului scăzut al sumelor (20 000-25 000 EUR) și a absenței personalului specializat în evaluarea acestor proiecte, considerate riscante.

4.4.2 Obstacole în calea subvenționării prin programe ale Uniunii Europene: deși mai multe programe ale Uniunii Europene sunt destinate IMM-urilor, în realitate întreprinderile mici și microîntreprinderile nu pot avea acces direct la acestea, fiind nevoie să participe la acțiuni grupate, prin intermediul structurilor reprezentate de organizațiile intermediare. Chiar și în acest caz însă, cerințele administrative și financiare, precum și faptul că, deseori, serviciile Comisiei responsabile cu aceste programe nu înțeleg realitățile întreprinderilor mici și ale microîntreprinderilor determină prea adesea respingerea propunerilor.

4.4.2.1 În acest sens, CESE menționează că necesara securizare a bugetelor publice europene penalizează activitatea economică și socială a cetățenilor și a întreprinderilor mici, precum și nivelul de ocupare a forței de muncă din regiunile respective. Comitetul solicită ca, în cadrul revizuirii regulamentului financiar, Comisia să lanseze o reflecție generală pe această problemă.

4.4.3 CESE cere simplificarea procedurilor de finanțare a investițiilor și fluidizarea sistemelor la toate nivelurile de asistență acordată investițiilor. Ar trebui lansate mai multe inițiative:

— facilitarea accesului la fondurile BEI și FEI pentru băncile mutuale, băncile de proximitate și diversele organisme financiare, în vederea finanțării investițiilor în proiectele de raționalizare energetică;

- sporirea sistemelor de garanții bancare pentru IMM-uri, în vederea favorizării acestor investiții, și instituirea unui sistem de asigurări împotriva riscurilor, pentru a permite companiilor de asigurări să acopere investițiile ecoenergetice;
- stimularea utilizării microcreditării pentru investițiile care presupun alocarea unor sume mici și instruirea angajaților băncilor locale în sensul evaluării obiective a proiectelor introduse de IMM-uri;
- revizuirea regulamentelor financiare ale Uniunii Europene, în vederea scăderii sau adaptării nivelului cerințelor și relansarea primelor pentru explorare și fezabilitate;
- îmbunătățirea implementării contractelor de randament energetic, prin societățile de servicii energetice (*Energy Service Company – ESCO*), în special pentru microîntreprinderi.

5. Pentru o politică de promovare a îndrumării și consilierii

5.1 Informare și formare

5.1.1 Furnizarea de informații tuturor întreprinderilor trebuie să fie una din prioritățile programului de acțiune al Uniunii Europene, dar aceste informații trebuie să fie precise, adaptate respectivului domeniu de activitate și trebuie să utilizeze toate canalele, în special cel al organizațiilor de întreprinderi. În mai multe state membre, autoritățile publice și organizațiile intermediare și profesionale sectoriale au organizat deja astfel de campanii. Acest obiectiv poate fi îndeplinit prin:

- o campanie de informare la nivel european, desfășurată de organizațiile naționale și regionale, cu realizarea unui ghid al celor mai bune practici;
- sprijinirea campaniilor sectoriale de informare ale organizațiilor profesionale;

- înființarea sau îmbunătățirea ghișeelor unice pentru mediu și energie la nivelul regional cel mai apropiat de întreprindere;
- sprijinirea – la nivel regional – a recrutării consilierilor pe probleme energetice și de mediu din organizațiile intermediare din teritoriu.

5.1.2 Formarea întreprinzătorilor și ecologizarea locurilor de muncă reprezintă una din prioritățile adaptării la dezvoltarea durabilă. CESE solicită ca o anumită parte a Fondului social european să fie alocată formării șefilor de întreprinderi mici și de microîntreprinderi și a salariilor acestora, în domeniul eficienței energetice.

5.2 Îndrumare și consiliere pentru întreprinderi

5.2.1 Politicile de eficiență energetică pot fi aplicate în mod real în cazul întreprinderilor mici și al microîntreprinderilor, printr-o îndrumare adaptată fiecărei întreprinderi în parte. În mai multe regiuni, autoritățile locale sprijină – direct sau prin intermediul fondurilor structurale – serviciile independente de auditare și de consiliere în domeniul energetic, acordate întreprinderilor.

În opinia CESE, în acest domeniu trebuie acordată prioritate înființării sau sprijinirii serviciilor independente de diagnoză, consiliere energetică și de audit, mai ales în cadrul organizațiilor intermediare de întreprinderi și al organizațiilor profesionale sectoriale.

5.3 Introducerea unei politici fiscale stimulative

5.3.1 În vederea încurajării întreprinderilor mici să investească în îmbunătățirea eficienței energetice a activității proprii, CESE solicită statelor membre: 1) să stimuleze investițiile materiale și în consiliere, recurgând la audituri și acțiuni de formare, 2) să extindă până la întreprinderile mici care investesc în economisirea de energie măsurile de stimulare financiară de pe plan național, deja aplicate în cazul particularilor.

Bruxelles, 14 iulie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI